

# Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani  
Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Naročnina letno 60 din za inozemstvo 80 din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list a članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davek posebe. Polt. šek. rač. 11.153. Telefon 45-86

## Za ugled stanu

Od najboljših in najpožrtvovalnejših mladih tovarišev in tovarišic se množe pritožbe o padanju ugleda našega stanu na deželi. V glavnem pripisujejo to dejstvo pomanjkljivi šolski pripravi učiteljstva, ki prihaja — večinoma iz mest — na naše podeželje brez zadostnega poznavanja razmer in kmetijske stroke. Od tu zahteve po čim prejšnji reformi naših učiteljskih, ki naj bi dala učiteljskemu naraščanju več strokovne izobrazbe iz kmetijskega gospodarstva in gospodinjstva, s čimer bi se učiteljski ugled pri našem kmečkem prebivalstvu gotovo zelo dvignil. Od tega pojava ugledebi na učiteljskih z vso resnostjo odklanjati in sicer iz dveh bistveno važnih razlogov.

Te pritožbe niso nove, le da se v zadnjem času ponavljajo še z večjim poudarkom in s samozavestjo ljudi, ki so prepričani o pravilnosti svoje prognoze.

Kljub temu, da vsebujejo velik del resnice, je treba zahteve po globlji kmetijski strokovni izobrazbi na učiteljskih z vso resnostjo odklanjati in sicer iz dveh bistveno važnih razlogov.

Prvič bi vsled povišane števila učnih ur za kmetijskih pouk trpela pedagoška in didaktična izobrazba učiteljskega naraščanja, za kar so vendar učitelji v prvi vrsti poklicani v življenje. V kolikor je reforma učiteljskih šol potrebna, se mora nanašati na poglobljeno pedagoško in ne na katero koli drugo strokovno izobrazbo.

Drugič je pa naravnost iluzorno, pričakovati od nekoliko pomnoženih ur teoretičnega pouka iz kmetijstva — kajti na učiteljskih je mogoče podajati samo teorijo — čudežev v izpopolnitvi učiteljeve izobrazbe iz tolikih in tolikih kmetijskih panog.

Iz tako reformiranih učiteljskih šol bi prihajali poslej na deželo slabši pedagogi in metodiki, a zato nič boljši kmetijski strokovnjaki.

Ugled učiteljstva bi po taki reformi ne zrasel, ampak padel.

Kaj tedaj?

Vsak človek si mora zaslužiti svoj ugled v svojem poklicu. Dokazati mora vsak trenutek svojega življenja, da mu je poklic, katerega si je izvolil in za katerega ga družba plačuje, nad vse resna stvar. Stanovski ugled izhaja iz stopnje poklicne odgovornosti.

Vzgoja je prav tako stvar srca kakor razuma. Mlad učitelj mora stremeti za tem, da ustreza tako prvi kakor drugi zahtevi pedagogike. Splošno teoretično podlago je sicer dobil na učiteljskih, toda šele njegovo praktično udejstvovanje mu bo poglobilo pogled v vzgojno problematiko ter mu dalo ključ za razumevanje nešteto vzgojnih pravil, ki so mu ob študiju vzgojeslovja sicer udarjala na ušesa in ki jih je moral obnavljati pri izpitih, a mu niso mogla ustvariti pedagoške ideologije, ne se mu usidrati kot neomajna duševna obogatitev, ker niso bila porojena iz njegovih izkušenj. Šele večletna praksa ga pripelje nazaj do naučenih vzgojnih načel in tedaj se mu tudi odpre spoznanje, da ga je šola opremila s premnogimi resnicami in nauki, ki pa seveda, izolirani od prakse, ne morejo takoj od začetka spremljati in podpirati mladega učitelja pri njegovem delu.

Reforma učiteljskega ima prav v tem pogledu pred seboj najnujnejši, a obenem tudi najtežji problem: reorganizirati študij učiteljskega naraščanja tako, da mu čim bolj skrajšajo pot od izolirane teorije do spoznanja pravilnosti te teorije kot posledice njegovega praktičnega dela.

Z ozirom na vse to se nam zdi preuranjeno — čeprav osebno razumljivo in opravičljivo, vse malodušno vzdihovanje naših mladih tovarišev in tovarišic. Dvajsetleten človek ne zmore zbrati tudi pri najidealnejši predizobrazbi potrebne mere življenjske močnosti, ki je prav za vzgojiteljski poklic odločilnega pomena.

Važna je teorija in važna je praksa, a najvažnejši sta požrtvovalna predanost do svojega poklica in ljubezen do mladih bitij, ki so nam izročena v vzgojo in pouk. Vzgojiteljeva ljubezen oživlja razredno zajednico, pomaga mu z lahkoto preko najtežjih didaktičnih problemov, otroke pa spremlja iz šolske sobe v njihove domove, kjer še nadalje odmeva ob otroškem pripovedovanju in navdušenju v srcih njihovih roditeljev. Kogar otroci ljubijo in spoštujejo, tega tudi njihovi starši ne morejo sovražiti, pa bodisi da jim je to makar po partizanski disciplini sugerirano ali narekovano. Z ljubeznijo učitelja do otrok bo rasel tudi njegov ugled med odraslimi. Tu mora delati vsak učitelj na svoji lastni pedagoški izpopolnitvi, vse drugo mu bo navrženo.

## Borba za zvišanje prejemkov

Pretekli teden so vsa učiteljska društva kakor tudi ostale organizacije državnih uslužbencev poslale predsedniku ministrskega sveta g. Dragiši Cvetkoviću, podpredsedniku ministrskega sveta g. dr. Vladku Mačku in resornemu ministru brzojavke z zahtevo za zvišanje naših prejemkov. Prav tako so vsa društva poslala na ista mesta tudi sledečo

### spomenico

Jugoslovensko učiteljsko udruženje — sekcija za drav. banovino v Ljubljani — je razmotrivala položaj svojih članov, kakor v materialnem tako v pravnem pogledu in je ugotovila sledeče:

Da je uredba o znižanju prejemkov v l. 1935. poslabšala že itak težki materialni položaj državnih uslužbencev in upokojujencev. Od tega časa dalje so cene življenjskim in ostalim kulturnim potrebščinam znatno poskočile, tako da so danes te cene do 50 % višje nego v letu 1935. Poleg tega so izredne vojne prilike dobrodošle dobičkarjem, da še bolj dvigajo cene vsem življenjskim potrebščinam, na škodo materialno najslabših slojev naroda državnih uslužbencev in upokojujencev ter delavcev, ki so ostali brez zaščite. To je povod naglemu obubožanju državnih uslužbencev in upokojujencev, ki vodi naravnost v bedo.

Tudi sam pravni položaj državnih uslužbencev in upokojujencev je postal vse težji z uveljavljanjem zakona iz l. 1931., s katerim so prejšnji režimi odvzeli stalnost v službi in svobodo strokovnega organiziranja, kakor tudi svobodo njihovega profesionalnega tiska, nasprotno pa so dovolili diskrecijskemu pravu oblasti največji razmah, ter so zaradi tega uspeli uničiti moralo uslužbencev in upokojujencev ter iz njih ustvariti volilno armado tistih strank, v čijih rokah je stvarno bila usoda vsakega posameznega uslužbenca.

Danes, ko kr. vlada rešuje mnoga državna vprašanja, ali pa je tik pred pristopom k njihovem reševanju, s ciljem, da bi država v tej težki mednarodni situaciji mogla ravnodušno in mirno gledati v bodočnost, je neobhodno potrebno, da bodo poleg delovnega naroda zadovoljeni tudi državni uslužbenci in upokojujenci. Zaradi tega vidimo učitelji edino pot za izboljšanje svojega materialnega položaja v tem, da merodajni takoj sklepajo o sledečih zahtevah:

1. Zahtevamo, da se takoj izplača 13. plača državnim uslužbencem in upokojujencem

kot prva pomoč zaradi izboljšanja težkega materialnega položaja, nastalega zaradi prehitre zadolžitve in ustavitve kreditov.

2. Zahtevamo, da se takoj povišajo plače vsem državnim uslužbencem in upokojujencem, sedanji draginji primerno, in sicer v draginskih dokladah s tem, da se v bodoče te doklade avtomatično povišajo v primeru porasta cen.

3. Zahtevamo, da se sestavi iz predstavnikov vseh organizacij državnih uslužbencev in upokojujencev komisija, ki bo zasledovala gibanje cen vseh življenjskih potreb in predlagala povišanja ali znižanja doklad za draginjo v zvezi z dviganjem in padanjem cen. Ta komisija mora biti v neposredni zvezi s kr. vlado, njeni predlogi pa naj se avtomatično rešujejo.

4. Zahtevamo, da se pred donatjem novega U. Z. ukine čl. 76. U. Z., ker ovira svobodo profesionalnega organiziranja.

5. Zahtevamo kot neizogibno čim hitrejšo odobrenje dela Splošne zveze državnih in samoupravnih uslužbencev kraljevine Jugoslavije, ker se samo na ta način more ustvariti potrebna vez med državnimi in samoupravnimi uslužbenci in kr. vlado, ki je obojestranske važnosti, ter koristna za ves narod, in se le na tej podlagi morejo vzgojiti pravi narodni uslužbenci.

6. Izenačenje plač ženskih in moških državnih uslužbencev in upokojujencev.

7. Zahtevamo nov zakon o uradnikih in zakon o državnem železniškem osebju, ki bi zamenjala sedanja nedemokratska zakona.

8. Pri izdelovanju novih zakonov naj enakopravno sodelujejo tudi naši predstavniki.

V Ljubljani dne 12. januarja 1940.

### Odgovor na brzojavke

Vsa društva, ki so poslala brzojavke, so prejela od predsedstva ministrskega sveta sledeči odgovor:

»Gospod predsednik je prejel vašo brzojavko, v kateri ste obrazložili stanje uradništva. Obveščam vas, da se bo kmalu ustreglo vaši zahtevi.

25. januarja 1945.

Beograd.

Po odloku  
predsednika ministrskega sveta  
Šef kabineta:  
Podpis.

## Pripravniki — šolski upravitelji na više organiziranih šolah

V svrhu vprašanj, ki smo jih kot nujna obravnavali in do katerih smo zavzeli svoje načelno stališče, sodi tudi uprava ljudske šole v organizacijskem, administrativnem in personalnem pogledu. Iz naših načelnih spoznanj so same po sebi rezultirale zahteve po izpremembi obstoječega sistema in prakse, ki in v kolikor sta se pokazala v teku let za neprimerna in škodljiva. Brez dvoma je, da je možno večino naših zahtev rešiti le z izpremembo obstoječih zakonskih določb. Vendar pa je v vsem kompleksu vprašanj, zadevajajočih upravo šole, tudi mnogo takih, ki se dajo zadovoljivo rešiti že samo s strogim in doslednim izvajanjem obstoječih zakonskih določb. Eno od teh vprašanj je vprašanje postavljanja in razreševanja šolskih upraviteljev v obče in posebej še postavljanje učiteljev pripravnikov za šolske upravitelje na više organiziranih šolah, na katerih službujejo tudi starejši učitelji. Koliko je točno v Sloveniji takih primerov, nam je danes še težko reči. Dejstvo pa je, da jih je več. In to nam narekuje dolžnost, da to vprašanje razsvetlamo s stvarnega in pravnega vidika in pokažemo na absurdnost in škodljivost, dosežemo odpravo obstoječega stanja in preprečimo, da bi se taki primeri v bodočnosti ponavljali.

Zakon o ljudskih šolah nalaga šolskim upraviteljem važno in odgovorno delo. Šolski upravitelji po določbah zakona niso samo upravni administrativni organi, marveč istočasno tudi voditelji vsega učnega in vzgojnega dela na šoli. To njihovo instruktivno delo, ki ga morajo izvrševati nasproti podrejenemu učiteljsstvu v vsem obsegu nalog, ki jih vrši ljudska šola, je neprimerno težje, važnejše in odgovornejše od administrativnega dela. Izvrševanje te posebne dolžnosti zahteva zato od šolskega upravitelja poglobljenega znanja in izkušenj pri vzgojnem in učnem delu. Zakon sam smatra instruktivni del upraviteljskih dolžnosti za najvažnejši, zato navaja te dolžnosti kot prve in jih posebno poudarja.

Šolski upravitelj vrši po določbah zakona neposreden nadzor nad učiteljstvom, ki mu je dolžan dati tudi potrebne pedagoške in metodične napotke in napotke za poglobitev strokovne izobrazbe.

Iz § 114. zakona o ljudskih šolah, ki takšativno našteva posebne dolžnosti šolskega upravitelja, je razvideti, da je šolski upravitelj dolžan: voditi neposreden nadzor nad poukom in vzgojo; paziti, da se učitelji drže predpisanih učnih načrtov in programov ter navodil; nadzorovati delo in vedenje učiteljev in veroučiteljev glede na sam smoter ljudske šole; voditi seje krajnega šolskega sveta, ki rešuje vzgojna in učna vprašanja na šoli; dostavljati nadrejenemu oblastvu predloge za napredovanje pouka in omenjati pri tem zlasti nemarilne in nesposobne učitelje.

Upravitelj torej kot neposredni šef pregleduje učiteljevo vzgojno in učno delo in izreka o njem svojo sodbo, pa tudi sodbo o lastnostih učitelja samega, ki ga označuje nasproti višjim oblastvom kot vzgojitelja, učitelja in državljana. Jasno je, da more vršiti te dolžnosti samo oni učitelj, ki ima sposobnosti za to, ki je pedagoško razgledan in si je nabral potrebnih izkušenj v svoji pedagoški in učni praksi. S tega vidika je izhajal tudi zakonodavec pri donošenju določb § 113. zakona o ljudskih šolah, ki govore o postavljanju šolskih upraviteljev. V odstavku 3. cit. določbe veže začasno izpopolnitev upraviteljskega mesta na prvenstveno pravico najstarejšega učitelja dotične šole. Stalno izpopolnitev upraviteljskega mesta prepušča sicer kot diskrecijsko pravico ministru prosvete, vendar pa jo omejuje s priznanjem prvenstvene pravice tistemu učitelju v kraju, ki se je izkazal s svojim delom v šoli in zunaj nje. Iz obeh odstavkov § 113. zakona o ljudskih šolah je razvideti stremeljenje, spraviti v sklad določbe o postavljanju z dolžnostmi naloženimi šolskim upraviteljem v § 114. V § 113. misli zakonodavec vedno na tistega učitelja, ki ima največje kvalifikacije v kraju in ki bo zato v relativno največji meri lahko zadostil dolžnostim § 114. Iz nalog § 114. in iz določb § 113. zakona o ljudskih šolah jasno sledi, da postane upravitelj na više organizirani šoli s starejšimi učitelji lahko samo starejši učitelj. Zato stoji v opreki z duhom in tekstom teh določb vsi oni primeri, kjer so izredno mladi učitelji in celo učitelji pripravniki šolski upravitelji na više organiziranih šolah s starejšimi učitelji. Učitelji pripravniki se z

delom dejansko šele pripravljajo za redno učiteljsko službo, in zato v stroki, za katero se pripravljajo, ne morejo biti šefi, svetovalci in voditelji starejših učiteljev. Le nenormalnim razmeram, v katerih vpliva strankarska politika na ljudsko šolo, je pripisovati, da obstajajo pri nas taki primeri. Neobhodno pa je potrebno tramo zaradi določb zakona, kakor zaradi stvarne škode, ki nastaja iz tega za učiteljstvo in ljudsko šolo, da se slednjič dokončno uredi tudi to vprašanje.

## Odkod sredstva?

Od vsepovsod se zgrinjajo grozeči oblaki. Tudi nad našo državo. Mogoče je, da jih bo razginal kak veter, lahko pa je tudi, da nas potegnejo v divji vrtinec sovražnih elementov. Pripravljeni moramo biti na pasivno in aktivno obrambo naše svobode. Če bomo na znotraj razdvojeni, nas bo vihar razbil. Temelj, na katerega lahko zidamo našo bodočnost v teh nevarnih dneh, je neomajana ljubezen do svobode, do naroda, do države. Samo taka ljubezen nas lahko naredi tako trdne, da se bo ob nas razbil vsak naval sovražnih sil.

Odpor proti sovražniku nas mora z enako močjo zajeti vse brez izjeme. Med nami ne sme več biti razlik. In zopet bi moral prevzeti učitelj iniciativo. Njemu, ki pozna ljudstvo, je poverjena naloga, da v tem ljudstvu utrdi državljansko misel in ljubezen do domovine. Učitelj bo to rad storil, če bo imel vse pogoje za tako delo. Pomagal bo tudi na tak način braniti državo, tisto državo, ki je vsa prežeta velike volje, da se brani in vseh poljih in z vsemi sredstvi.

Kdo je država? Smešno je, da moramo po dvajsetih letih državne svobode tolmačiti ta pojem. Smešno, toda potrebno. Pri nas se je pojem države tako izkrotovil, da pod tem pojmom navadno razumemo obstoječi režim. V resnici pa smo država uradniki, namščenci, obrtniki, trgovci, kmetje, delavci — mi vsi.

Zato se bo učitelju kaj lahko primerilo, da ga bo preprost človek upravičeno zavrnil, češ ljubezen gre skozi želodec. Kaj naj na to odgovori učitelj, če na lastni koži čuti pomanjkanje. Ali sploh more imeti toliko volje, da se tudi na polju državljanske vzgoje najširših plasti naroda udejstvuje z vso energijo?

Edino uspešna podlaga za tako vrsto vzgoje je nujno izboljšanje gospodarskih razmer vseh državljanov, ne samo nekaterih.

Treba je večjih plač uradništvu, nameščencem in delavcem. Obrtnik in trgovec bosta prišla na svoj račun, ako bodo konzument tako plačani, da lahko konzumirajo njihove produkte. Kmet bo lahko spravil svoje prideleke v denar in tako bo tudi njemu pomagano.

Cene vseh življenjskih potrebščin stalno rasejo. Tudi takim, ki se proizvajajo in pridelujejo doma. Časopisi so pisali, da je sedaj visoka konjunktura, ki jo je treba izrabiti, ker bo država imela od tega samo dobiček.

—t V Knjigarni Učiteljske tiskarne v Ljubljani in njeni podružnici v Mariboru dobite vse pisarniške potrebščine za šolo in dom; knjige za šolanje svojih otrok; učila za vse šole; knjige znanstvene in leposlovne vsebine zase, za odraslo mladino, otroke, prijatelje in znanee; merila in razne merilne instrumente za šolo in praktično uporabo; papir »Jasnite« za kopiranje načrtov in skic. — V tiskarni se izvršujejo vsa v to stroko spadajoča dela od najnavadnejšega pa vse do najbolj finega večbarvnega tiska. — V knjigovoznici se vežejo knjige, brošure in izdelujejo najfinejša in tudi preprosta knjigoveška dela.

### Dosebina:

Za ugled stanu.

Borba za zvišanje prejemkov.

Pripravniki — šolski upravitelji na više organiziranih šolah.

Odkod sredstva?

Naloga ljudske šole in učni načrti.

Novi razgledi.

Pisma s podeželja.

UČITELJI PRIPRAVNIKI IN NJIHOV POLOŽAJ: Striček.

LISTEK: Butalski detektivi.

Splošne vesti. — Osebnе zadeve. — Kaj vse pišejo. — Stanovska organizacija. — Naša gospodarska organizacija. — Šolski radio. — Učiteljski pevski zbor. — Novosti na knjižnem trgu.